GENERALINĖS ADVOKATĖS ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,

pateikta 2007 m. gegužės 3 d. [1]

1. Šioje byloje Komisija pagal EB 226 straipsnį prašo pripažinti, jog nesiėmusi atitinkamų priemonių, kad specialioje apsaugos teritorijoje (toliau – SAT) „Valloni e steppe pedegarganiche“ būtų išvengta natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, Italija neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 79/409 [2] (toliau – paukščių direktyva) 4 straipsnio 4 dalį ir Direktyvos 92/43 [3] (toliau – buveinių direktyva) 6 straipsnio 2, 3 bei 4 dalis ir 7 straipsnį. Todėl kyla klausimas dėl šių dviejų direktyvų nuostatų ryšio.

Taikytini Bendrijos teisės aktai

Paukščių direktyva

2. Paukščių direktyvos 1 straipsnyje teigiama, kad šia direktyva „siekiama apsaugoti visų rūšių laukinius paukščius, natūraliai paplitusius <...>. Ji apima šių rūšių apsaugą, tvarkymą ir kontrolę <...>“. 2 straipsnyje nurodoma, kad valstybės narės „imasi reikiamų priemonių 1 straipsnyje nurodytų rūšių populiacijoms palaikyti tokiu lygiu, kuris visų pirma atitiktų ekologinius, mokslinius ir kultūrinius reikalavimus, derinant juos su ekonominiais ir rekreaciniais reikalavimais, arba stengiasi šių rūšių populiacijas priartinti prie tokio lygio“.

3. 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „atsižvelgdamos į 2 straipsnyje minėtus reikalavimus, valstybės narės imasi reikiamų priemonių išsaugoti, palaikyti ar atkurti pakankamą buveinių įvairovę ir plotą visoms 1 straipsnyje nurodytoms paukščių rūšims“.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 1979 m. balandžio 2 d. Tarybos direktyva dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 103, 1979, p. 1).

3 — 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7).

3 straipsnio 2 dalies a punkte numatomas „saugomų teritorijų steigimas“ kaip viena iš keturių pagrindinių priemonių, nustatytų biotopams ir buveinėms „išsaugoti, palaikyti ir atkurti“.

<...>

4. Be to, paukščių direktyvos 4 straipsnyje nustatyta:

4. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytose apsaugos teritorijose valstybės narės imasi atitinkamų priemonių, kad būtų išvengta buveinių taršos ar pažeidimo, arba bet kokio paukščių trikdymo, jei tai galėtų būti reikšminga atsižvelgiant į šio straipsnio tikslus. <...>“

„1. Siekiant užtikrinti, kad I priede minimos rūšys savo paplitimo areale išliktų ir veistųsi, jų buveinėms taikomos specialios apsaugos priemonės.

5. 9 straipsnyje valstybėms narėms leidžiama nukrypti nuo tam tikrų direktyvos [4] nuostatų, bet ne nuo 4 straipsnio.

<...>

6. 13 straipsnyje numatyta, kad „pagal šią direktyvą taikomos priemonės neturi bloginti esamos padėties 1 straipsnyje minimų paukščių rūšių apsaugos atžvilgiu“.

Atsižvelgdamos į šių rūšių apsaugos reikalavimus geografiniame jūros ir sausumos plote, kuriame taikoma ši direktyva, šių rūšių apsaugai valstybės narės įsteigia kiekiu ir dydžiu tinkamiausias specialias apsaugos teritorijas.

7. 18 straipsnis reikalauja, kad valstybės narės priimtų įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję per dvejus metus nuo pranešimo apie šią direktyvą dienos, t. y. iki 1981 m. balandžio 7 d., įgyvendina šią direktyvą.

2. Valstybės narės panašias priemones taiko nuolatos aptinkamoms I priede nenurodytoms migruojančioms rūšims <...>.

4 — Būtent 5, 6, 7 ir 8 straipsniai.

Buveinių direktyva

8. Šiuo atveju reikšmingos šios buveinių direktyvos konstatuojamosios dalys:

„1) <...> aplinkos kokybės išsaugojimas, apsauga ir gerinimas, įskaitant natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugą, yra svarbiausias Bendrijos bendras tikslas, kaip nurodyta Sutarties 130r straipsnyje[5];

<...>

6) <...> tam, kad galima būtų atstatyti ar palaikyti Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir rūšių gerą apsaugos būklę, būtina pagal nustatytą grafiką steigti specialias saugomas teritorijas, siekiant sukurti vientisą Europos ekologinį tinklą;

7) <...> visos tokios įsteigtos teritorijos, įskaitant tas teritorijas, kurios dabar ar ateityje bus paskelbtos (SAT) pagal <...>

(paukščių direktyvą) <...> turės būti įtrauktos į vientisą Europos ekologinį tinklą;

10) <...> būtina tinkamai įvertinti bet kurį planą ar programą, kuri galėtų turėti reikšmingą poveikį esamos ar ateityje numatytos įsteigti saugomos teritorijos apsaugos tikslams."

9. Buveinių direktyvos 1 straipsnio j punkte „teritorija" reiškia „geografiškai apibrėžtą plotą, kurio ribos yra aiškiai nustatytos".

10. 1 straipsnio k punkte „Bendrijos svarbos teritorija" apibrėžiama kaip:

„<...> teritorija, kuri biogeografiniame regione ar regionuose, kuriems ji priklauso, yra svarbi tuo, kad padeda išlaikyti ar atstatyti I priede nurodyto natūralių buveinių tipo ar į II priedą įrašytos rūšies gerą apsaugos būklę, bei taip pat gali būti svarbi 3 straipsnyje nurodyto *Natura 2000* tinklo vientisumui ir (arba) yra svarbi palaikant biologinę įvairovę atitinkamame biogeografiniame regione ar regionuose".

11. 1 straipsnio l punkte „speciali saugoma teritorija" (SAT) apibrėžiama kaip „<...> Bendrijos svarbos teritorija, kurią valstybės narės įsteigė įstatymu, administraciniu aktu

5 — Dabar, po pakeitimo, EB 174 straipsnis.

ir (arba) sutartimi ir kurioje yra taikomos būtinos apsaugos priemonės, skirtos palaikyti ar atstatyti natūralių buveinių ir (ar) rūšių, kurioms teritorija yra įsteigta, gerą apsaugos būklę bei populiacijas.“

12. 2 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Šios direktyvos tikslas – padėti užtikrinti biologinę įvairovę, apsaugant natūralias buveines ir laukinę fauną bei florą <...>

2. Priemonės, kurių imamasi pagal šią direktyvą, turi palaikyti ar atstatyti gerą Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių apsaugos būklę.

3. Taikant priemones pagal šią direktyvą, atsižvelgiama į ekonominius, socialinius ir kultūrinius reikalavimus bei regionines ir vietines charakteristikas.“

13. 3, 4 ir 5 straipsniai susiję su „vieningo specialių saugomų teritorijų Europos ekologinio tinklo“, pavadinto „Natura 2000“, sukūrimu. 3 straipsnio 1 dalies antrojoje pastraipoje numatyta, kad „į *Natura 2000* tinklą įeina (SAT), kurias valstybės narės klasifikuoja pagal (paukščių direktyvą)“.

14. Direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nustatyta:

„2. Valstybės narės imasi priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, o taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

3. Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtiniems teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumo ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

4. Jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl privalomųjų svarbesnio viešojo intereso pagrindų, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram „Natura 2000“ vientisumui apsaugoti. Apie patvirtintas kompensacines priemones ji praneša Komisijai.

Kai atitinkamoje teritorijoje yra prioritetinis natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetinė rūšis, vieninteliai argumentai, kuriuos galima pateikti, yra argumentai, susiję su žmonių sveikata ar sauga, su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis arba kitais, Komisijos nuomone, privalomaisiais svarbesnio viešojo intereso pagrindais.“ (Pataisytas vertimas)

15. Buveinių direktyvos 7 straipsnyje numatyta:

„Šios direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nustatyti įpareigojimai pakeičia bet kuriuos (paukščių direktyvos) 4 straipsnio 4 dalies pirmajame sakinyje nustatytus įpareigojimus teritorijoms, atrinktoms pagal 4 straipsnio 1 dalį [6] arba panašiai pripažintoms pagal jos 4 straipsnio 2 dalį, nuo šios direktyvos įgyvendinimo datos arba nuo valstybės narės atlikto atrinkimo arba pripažinimo datos pagal paukščių direktyvą, jei pastaroji data yra vėlesnė.“

16. Pagal 23 straipsnį valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję per dvejus metus nuo pranešimo apie šią direktyvą dienos, tai yra iki 1994 m. birželio mėn. [7], įgyvendina šią direktyvą.

Reikšmingos faktinės aplinkybės ir procedūra

17. Apulijos regione esanti „Valloni e steppe pedegarganiche“ yra viena pagrindinių stepinių zonų Italijoje, kurioje aptinkamos retos ir saugomos laukinių paukščių rūšys. Jos geo-

6 — Tai yra SAT.

7 — Apibrėžti tikslią datą nėra taip paprasta, kaip manoma: sprendimo *Komisija prieš Prancūziją* (*Senos upės žiotys*), C-166/97, Rink. p. I-1719, 5 punkte nurodomas tik 1994 m. birželio mėnuo. Sprendimo *Komisija prie Graikiją*, C-329/96, Rink. p. I-3749, 2 punkte ir sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-83/97, Rink. p. I-7191, 2 punkte Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad terminas baigėsi 1994 m. birželio 5 dieną. Tačiau SCADPlus nurodo 1992 m. birželio 10 d. ir kaip direktyvos įsigaliojimo datą, ir jos perkėlimo valstybėse narėse galutinio termino datą. Taip pat žr. generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *Komisija prieš Airiją*, C-418/04, dar nagrinėjama, 55 išnašą. *Eur-Lex* nurodo 1992 m. birželio 10 d. kaip pranešimo datą ir 1994 m. birželio 10 d. kaip perkėlimo datą.

loginį substratą sudaro kreidinio ir jurinio periodų kreida. Teritorija pasižymi didele biologine įvairove ir čia aptinkama daug erozinių kanjonų, kurie teikia prieglobstį ant uolų augančiai augalijai su jai būdingomis retomis augalų rūšimis [8]. Tai vienintelė vieta Italijos pusiasalyje, kur aptinkamas *Tetrax tetrax* (mažasis einis), ji yra ir *Falco biarmicus* (rudagalvis sakalas), *Neophron percnopterus* (maitvanagis), *Burhinus oedicnemus* (storkulnis), *Melanocorypha calandra* (pilkoji starta), *Calandrella brachydactyla* (trumpapirštis vieversys [9]) ir *Falco peregrinus* (sakalas keleivis) buveinė. Visi šie paukščiai išvardyti paukščių direktyvos I priede.

18. 1989 m. Europos ornitologiniame inventoriuje „Important Bird Areas in Europe" (toliau – *1989 m. IBA katalogas*) „Valloni e steppe pedegarganiche" yra laikoma *Important Bird Area* (svarbi ornitologinė teritorija) (pavadinta „Promontorio del Gargano" (Gargano kyšulys)).

19. Po devynerių metų, 1998 m. gruodžio 28 d., Italija šią teritoriją priskyrė SAT pagal paukščių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies paskutinę pastraipą.

8 — Žr. http://www.ecologia.puglia.it/natura2000/ppggfg/tabfogg/9110008.htm

9 — Lietuvių kalba ši pastaba neturi reikšmės.

20. 2001 m. vasario mėn. *Lega Italiana Protezione Uccelli* (Italijos paukščių apsaugos sąjunga) pranešė Komisijai, kad SAT, pažeidžiant jos ekologinę pusiausvyrą, vykdomi keli pramonės ir nekilnojamojo turto plėtros projektai ir kad Manfredonijos bendruomenė sudarė regioninį susitarimą dėl Manfredonijos regiono pramonės plėtros, kuris taip pat apima turistinio komplekso „Magic Land" kūrimą. Neginčytina tai, kad darbai bent pagal kai kuriuos šiuos projektus buvo pradėti prieš 1998 m. gruodžio 28 d. ir yra tebetęsiami.

21. 400 ha plotas, kuriame pradėta reindustrializacija, yra palei krašto kelio Nr. 89 tarp Posta Spiriticchio ir Posta Predella kaimų į pietvakarius nuo Siponto aglomeracijos Manfredonijos savivaldybės teritorijoje.

22. Komisija 2003 m. gruodžio 19 d. išsiuntė Italijai oficialų pranešimą, nurodydama pateikti jai savo pastabas. Į šį pranešimą atsakyta nebuvo. Todėl 2004 m. liepos 9 d. laišku Komisija pagal EB 226 straipsnyje numatytą procedūrą išsiuntė šiai valstybei narei pagrįstą nuomonę, ragindama per du mėnesius į ją tinkamai atsižvelgti.

23. 2004 m. lapkričio 9 d. laišku Italija pranešė Komisijai, kad ji ketina netrukus iš esmės atsakyti į jos kaltinimus. Tačiau jokio atsakymo Komisija negavo.

24. Todėl 2005 m. spalio 24 d. Komisija pareiškė šį ieškinį. Ji Teisingumo Teismo prašo:

a) pripažinti, kad:

— iki 1998 m. gruodžio 28 d., kai „Valloni e steppe pedegarganiche" buvo įsteigta SAT, Italija, nesiėmusi priemonių, kad būtų išvengta buveinių taršos ar pažeidimo arba bet kokio paukščių trikdymo, kurie gali turėti rimtų pasekmių tiek, kiek „regioninio susitarimo" planas ir jame numatyti projektai galėjo daryti įtaką IBA (*Important Bird Area*) Nr. 94 (iš *1989 m. IBA katalogo*) „Gargano Promontory" arba Nr. 129 (iš *1989 m. IBA katalogo*) „Gargano Promontory" esančioms buveinėms bei rūšims ir iš tiesų pablogino buveines bei rimtai trikdė paukščius tose IBA, pažeidė paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalį;

— po 1998 m. gruodžio 28 d. Italija neįvykdė įsipareigojimų pagal buveinių direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis bei 7 straipsnį, nes:

— pažeisdama 6 straipsnio 2 dalį, nesiėmė priemonių, kad SAT [10] „Valloni e steppe pedegarganiche" būtų išvengta natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, o taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigta speciali teritorija, trikdymo, kylančių dėl regioniniame susitarime numatytų ir jau įvykdytų projektų, dėl kurių blogėja natūralios buveinės ir rūšių buveinės ir trikdomos atitinkamoje teritorijoje aptinkamos rūšys,

10 — Komisijos pareiškimas suformuluotas visiškai atsižvelgiant į SAT „Valloni e steppe pedegarganiche", o buveinių direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys nuolat nuorodo SST. Tačiau, kaip prieš tai buvo nurodyta, buveinių direktyvos 3 straipsnio 1 dalies antroji pastraipa aiškiai numato, kad į „Natura 2000" tinklą įeina specialios apsaugos teritorijos, kurias valstybės narės klasifikuoja pagal paukščių direktyvą; ir iš paskesnių buveinių direktyvos 4 straipsnio pastraipų, skaitomų kartu su 7 straipsniu, aiškiai matyti, kad pagal paukščių direktyvą įsteigtos SAT turi būti įsteigtos kaip SST pagal buveinių direktyvą arba automatiškai tokiomis laikomos.

— pažeisdama 6 straipsnio 3 dalį, neatliko regioniniame susitarime numatytų ir jau įvykdytų projektų, galinčių turėti rimtų pasekmių SAT *ex ante* įvertinimo,

25. Kadangi nebuvo prašoma surengti posėdžio, jis nebuvo surengtas.

Vertinimas

— pažeisdama 6 straipsnio 4 dalį, netaikė procedūros, kuri leidžia įgyvendinti projektą (nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų) dėl privalomųjų svarbesnio viešojo intereso pagrindų, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, susijusių su visuomenės sveikata ir sauga bei su ypač svarbiais ir aplinkai naudingais padariniais, arba, Komisijai pateikus nuomonę, su kitais privalomaisiais svarbesnio viešojo intereso pagrindais; ir nepranešė Komisijai apie visas kompensacines priemones, būtinas bendram „Natura 2000“ vientisumui apsaugoti, atsižvelgiant į regioniniame susitarime numatytus projektus, kurie buvo patvirtinti (nepaisant jų poveikio SAT) siekiant kovoti su socialine ir ekonomine krize bei nedarbu Manfredonijos regione;

Išankstinės pastabos

26. Italija paprašė, kad Komisija atsiimtų ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, remiantis tuo, kad Apulijos regionas ir kitos kompetentingos institucijos jau ėmėsi tam tikrų priemonių arba ketina jų imtis, ypač kiek tai susiję su galimomis kompensacinėmis priemonėmis.

27. Komisija nusprendė, kad Italijos pateikti paaiškinimai yra hipotetiniai. Jie neištaiso Komisijos nurodytų pažeidimų, bet geriausiu atveju sušvelnina jų žalingą poveikį ateityje. Todėl Komisija neatsiėmė savo ieškinio.

b) priteisti iš Italijos bylinėjimosi išlaidas.

28. Net jeigu vykstant procedūrai dėl įsipareigojimų neįvykdymo Teisingumo Teisme atsakove esanti valstybė narė jau būna

atitaisiusi (visiškai arba bent jau iš dalies) skundžiamą pažeidimą, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Komisija vis dėlto turi teisę neatsiimti savo ieškinio [11].

29. Mano nuomone, tai buvo pakankamai pagrįsta šioje byloje. Iš Teisingumo Teismui pateiktos medžiagos matyti, kad SAT „Valloni e steppe pedegarganiche" buvo gerai išsaugota, prieš pradedant vykdyti pramonės ir nekilnojamojo turto plėtros projektus. Jau įvykdyti projektai sunaikino SAT (bent iš dalies) stepių buveines šioje teritorijoje. Komisijos „Pranešime apie misiją" daroma išvada, kad neįmanoma imtis jokių švelninančių priemonių esančių pastatų atžvilgiu, o per Komisijos vizitą teritorijoje minėtos tokios priemonės, kaip pastatų nudažymas žaliai, yra visiškai kosmetinio pobūdžio.

30. Priemonės, kurias Italija pirmą kartą nurodė savo atsiliepime į ieškinį ir kurias pateikė Teisingumo Teismui oficialaus tripliko [12] priede, neleidžia manyti, kad situacija yra atitaisyta ar tikrai bus atitaisyta ateityje [13].

31. Be to, šiuo atžvilgiu nustatyta, kad pagal EB 226 straipsnį pareiškus ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, valstybės narės įsipareigojimų neįvykdymas turi būti vertinamas atsižvelgiant į padėtį valstybėje narėje pagrįstoje nuomonėje nustatyto termino pabaigoje, ir į vėlesnius pakeitimus Teisingumo Teismas atsižvelgti negali [14]. Todėl į susitarimo projektą, kuriuo Italija rėmėsi triplike, negalima atsižvelgti.

11 — Žr. sprendimo *Komisija prieš Italiją*, 154/85, Rink. p. 2717, 6 punktą; sprendimo *Komisija prieš Liuksemburgą*, C-299/01, Rink. p. I-5899, 11 punktą ir sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-168/03, Rink. p. I-8227, 24 punktą.

12 — Triplike, pateiktame pratęsus terminą, nurodyta data yra 2006 m. gegužės 30 diena. Jis yra tiesiog priemonė, kuria Komisijai ir Teisingumo Teismui pateikiama „Susitarimo, reguliuojančio Apulijos regiono – ekologinis sektorius – ir Manfredonijos bendruomenės santykius" (projekto) kopija. Triplike nurodoma, kad susitarimą 2006 m. gegužės 31 d. turėjo patvirtinti Bendruomenės taryba. Todėl nėra jokio įrodymo, kad susitarimo projektas iš tikrųjų buvo patvirtintas ir įsigaliojo.

13 — Iš susitarimo projekto matyti, kad jau įgyvendinti projektai turėjo neigiamą įtaką SAT „Valloni e steppe Pedegarganiche" ir mažesnę – dviem kaimyninėms saugomoms teritorijoms (pasiūlytai SST „Zone umide della Capitanata" ir SAT „Palude di Frattarolo"). Italija triplike nepateikia papildomų paaiškinimų, kaip konkrečiai susitarimas (kuris yra suformuluotas labai bendrai) turėtų sumažinti jau padarytą žalą arba užkirsti kelią žalai ateityje.

14 — Žr. sprendimo *Komisija prieš Airiją*, C-183/05, Rink. p. I-137, 17 punktą ir sprendimo *Komisija prieš Švediją*, C-104/06, Rink. p. I-671, 28 punktą.

32. Dabar nagrinėsiu konkrečius Komisijos kaltinimus ir reikalavimus.

Iki 1998 m. gruodžio 28 d.: tariamas paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalies pažeidimas

33. Paukščių direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje reikalauja, kad valstybės narės įsteigtų SAT direktyvos I priede išvardytoms paukščių rūšims saugoti. Tos pačios direktyvos 4 straipsnio 4 dalis įpareigoja valstybes nares imtis atitinkamų priemonių, kad būtų išvengta buveinių taršos ar pažeidimo arba bet kokio paukščių trikdymo.

34. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, nors valstybės narės ir turi tam tikrą diskreciją pasirinkdamos SAT, vis dėlto šių teritorijų klasifikacijai taikomi tam tikri paukščių direktyvoje nustatyti ornitologiniai kriterijai, pavyzdžiui, šios direktyvos I priede išvardytų paukščių buvimas [15]. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad *1989 m. IBA katalogas,* „nors teisiškai nesaisto atitinkamų valstybių narių, dėl savo pripažintos mokslinės vertės šioje byloje gali būti naudojamas kaip pagrindas Teisingumo Teismui vertinant, kiek (valstybė narė) įvykdė įsipareigojimą klasifikuoti SAT“ [16].

35. Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytas faktines aplinkybes akivaizdu, kad iki 1998 m. gruodžio 28 d. Italija turėjo pareigą klasifikuoti minėtą teritoriją kaip SAT, vadinasi, ir imtis atitinkamų priemonių, kad būtų išvengta buveinių taršos ar pažeidimo arba bet kokio paukščių trikdymo, jei tai galėtų būti reikšminga atsižvelgiant į minėtą teritoriją.

36. Nė viena nuostata paukščių direktyvoje aiškiai nenustato plėtros projektų *ex ante* įvertinimo. Taip pat nėra aiškios nuostatos, kuri leistų valstybėms narėms neatsižvelgti į neigiamą šio plano įvertinimą bendrojo intereso požiūriu, jeigu projektas, galintis turėti neigiamą poveikį SAT, teikia pakankamai didelę „socialinę naudą“. Šiuo atžvilgiu paukščių direktyva gali būti suprantama kaip mažiau sudėtingas mechanizmas aplinkai apsaugoti nei vėliau priimta buveinių direktyva.

15 — Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją (Santoña Marches)*, C-355/90, Rink. p. I-4221, 26 punktas ir sprendimo *Royal Society for the Protection of Birds (Lappel Bank)*, C-44/95, Rink. p. I-3805, 26 punktas.

16 — Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, C-3/96, Rink. p. I-3031, 70 punktas.

37. Nepaisant to, valstybė narė turi būti pasiruošusi atlikti *tam tikrą* įvertinimą to, ką siūloma padaryti teritorijoje, kuri turėjo ar turėtų būti priskirta SAT. Paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalyje nurodoma valstybėms narėms „imtis atitinkamų priemonių, kad būtų išvengta buveinių taršos ar pažeidimo arba bet kokio paukščių trikdymo, jei tai galėtų būti reikšminga atsižvelgiant į šio straipsnio tikslus". Susidūrusi su planuota plėtra, valstybė narė turi įvertinti, ar ji galėtų teršti ar pažeisti buveines, trikdyti saugomų rūšių paukščius. Jeigu bent į vieną iš šių klausimų atsakoma teigiamai, valstybė narė turi imtis reikalingų priemonių, kad to būtų išvengta.

38. Atsižvelgiant į tai, šioje byloje neginčijama, kad egzistuojantys pramonės ir nekilnojamojo turto plėtros projektai sukėlė buveinių taršą ir (arba) pažeidimą bei išvardytų rūšių trikdymą (pavėluotai) įsteigtoje SAT „Valloni e steppe pedegarganiche".

39. Todėl Italija iki 1998 m. gruodžio 28 d. (įsteigimo data) neįvykdė įsipareigojimų pagal paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalį.

1998 m. gruodžio 28 d. ir vėliau: tariamas buveinių direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių pažeidimas

40. Buveinių direktyvos 7 straipsnis jungia paukščių direktyvą ir buveinių direktyvą. Jame nurodoma, kad įsipareigojimai pagal buveinių direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis pakeičia paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalies įsipareigojimus teritorijų, klasifikuotų kaip SAT pagal paukščių direktyvos 4 straipsnio 1 dalį arba panašiai pripažintų pagal 4 straipsnio 2 dalį, atžvilgiu. Šis įsipareigojimų pakeitimas atsiranda nuo buveinių direktyvos įgyvendinimo dienos arba nuo to momento, kai valstybė narė pagal paukščių direktyvą klasifikuoja arba pripažįsta tam tikras teritorijas SAT, jei pastaroji data yra vėlesnė.

41. 1998 m. gruodžio 28 d. Italija klasifikavo „Valloni e steppe pedegarganiche" kaip SAT pagal paukščių direktyvos 4 straipsnį. Tai, mano nuomone, įvyko *pasibaigus* buveinių direktyvos įgyvendinimo terminui [17].

17 — Sunkumai dėl tikslios buveinių direktyvos įsigaliojimo datos pradžios paaiškinti 9 išnašoje.

42. Teisingumo Teismas sprendime *Basses Corbières* [18] nusprendė, kad „pažodžiui aiškinant šią buveinių direktyvos 7 straipsnio ištrauką, šios direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalys taikomos tik teritorijoms, klasifikuojamoms kaip SAT“. Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad „teritorijoms, kurios nebuvo, nors turėjo būti, klasifikuotos kaip SAT, toliau taikoma paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalies pirmame sakinyje nustatyta tvarka“.

43. Iš to išplaukia, kad iki 1998 m. gruodžio 28 d. svarbūs buvo paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalyje nustatyti įsipareigojimai. Tą dieną ir vėliau taikomos buveinių direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys.

44. Buveinių direktyvos 6 straipsnis įpareigoja valstybes nares SST nustatyti būtinas apsaugos priemones (6 straipsnio 1 dalis), siekiant išvengti SST natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo bei išvardytų rūšių trikdymo (6 straipsnio 2 dalis), ir atlikti bet kokių planų ir projektų, nesusijusių su SST tvarkymu, bet galinčių reikšmingai paveikti SST, *ex ante* įvertinimą (6 straipsnio 3 dalis).

18 — Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją (Basses Corbières)*, C-374/98, Rink. p. I-10799, 44–47 punktai.

45. 6 straipsnio 4 dalis numato (ribotą) galimybę valstybei narei neatsižvelgti į neigiamą *ex ante* įvertinimą ir pritarti atitinkamam planui ar projektui dėl privalomųjų svarbesnio viešojo intereso pagrindų, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio. Tačiau valstybė narė tada turi imtis kompensacinių priemonių, būtinų bendram „Natura 2000“ vientisumui apsaugoti, ir turi pranešti apie jas Komisijai.

Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis

46. Regioniniame susitarime nurodytiems projektams, kurie jau yra įgyvendinti, tenka atsakomybė dėl jau atsiradusio natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo bei rūšių trikdymo. Jie toliau neigiamai veikia SST.

47. Todėl Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

Ryšys tarp paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalies ir buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 bei 4 dalių [19]

48. Buveinių direktyvos 7 straipsnis nustato įpareigojimą atlikti *ex ante* įvertinimą pagal 6 straipsnio 3 dalį ir galimybę neatsižvelgti į šį įvertinimą dėl privalomųjų svarbesnio viešojo intereso pagrindų pagal 6 straipsnio 4 dalį nuo to momento, kai įpareigojimai pagal buveinių direktyvos 6 straipsnio 2, 3 bei 4 dalis pakeičia įpareigojimus pagal paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalį.

49. Iš Teisingumo Teismo sprendimo byloje *Basses Corbières* [20] išplaukia, kad pareiga atlikti *ex ante* įvertinimą įsigaliojo tik 1998 m. gruodžio 28 d., tai yra tuomet, kai Italija pagal paukščių direktyvos 4 straipsnį „Valloni e steppe pedegarganiche" įsteigė SAT.

50. Tuo metu Italija jau pradėjo įgyvendinti įvairius projektus – ir šie darbai, kad ir kaip būtų, tęsiami.

51. Iš to išplaukia, kad buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalys nebuvo taikomos tuomet, kai turėjo būti atliekamas *ex ante* įvertinimas. Mano požiūriu, logiškai jos negalėjo būti taikomos atgaline data [21]. Dėl to, kas jau buvo *suplanuota ir įgyvendinta*, Italija negali būti laikoma pažeidusia šiuos straipsnius.

52. Jeigu yra ir tiek, kiek yra *papildomų* projektų arba to paties globalaus projekto tolesnių etapų, kurie natūraliai gali būti atskirti nuo ankstesnių etapų, jiems turėtų būti taikomi 6 straipsnio 3 dalies įsipareigojimai. Jų atžvilgiu turėtų egzistuoti galimybė (bent jau potenciali) taikyti 6 straipsnio 4 dalyje numatytas leidžiančias nukrypti nuostatas. Tačiau Komisijos reikalavimuose neprašoma padaryti šio atskyrimo ir juose projektai nėra identifikuojami taip, kad Teisingumo Teismas galėtų pagrįstai atlikti šią analizę.

19 — 2007 m. vasario 6 d. Teisingumo Teismas parašė šalims, nurodydamas iki 2007 m. kovo 2 d. išdėstyti savo nuomonę dėl galimybės taikyti buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalis. Komisija 2007 m. vasario 14 d. laišku atsisakė atsakyti į Teisingumo Teismo prašymą, nurodydama, kad tuo metu ji sprendė, ar atsiimti savo reikalavimus dėl 6 straipsnio 3 ir 4 dalių, ir kad netrukus praneš Teisingumo Teismui savo nuomonę šiuo klausimu. Italija atsakė 2007 m. vasario 20 d. laišku. Nuo 2007 m. kovo 30 d., kai ši išvada buvo parengta, jokio kito pranešimo iš Komisijos Teisingumo Teismas negavo.

20 — Minėtas 19 išnašoje, 44–47 punktai; žr. pirmiau 41 punktą.

21 — Žr. pagal analogiją sprendimo *Komisija prieš Austriją*, C-209/04, Rink. p. 755, 53–62 punktus.

53. Iš to išplaukia, kad Komisijos reikalavimai, susiję su buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 bei 4 dalimis, yra nepagrįsti.

Bylinėjimosi išlaidos

54. Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to prašė. Savo ieškinyje Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas. Nors aš manau, kad Komisijos reikalavimas, susijęs su buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalimis, yra nepagrįstas, įsipareigojimų neįvykdymas iš esmės buvo nustatytas. Todėl aš nematau priežasties nukrypti nuo įprastos Teisingumo Teismo praktikos. Italijos Respublika turėtų padengti bylinėjimosi išlaidas.

Išvada

55. Todėl aš manau, kad Teisingumo Teismas turėtų:

— pripažinti, jog iki 1998 m. gruodžio 28 d. nesiėmusi priemonių, kad būtų išvengta galinčių turėti rimtų pasekmių buveinių taršos ar pažeidimo arba bet kokio paukščių trikdymo įsteigtose teritorijose, pavyzdžiui, specialioje apsaugos teritorijoje „Valloni e steppe pedegarganiche“, kuri turėjo būti įsteigta iki tos dienos, Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 79/409/EEB (paukščių direktyva) 4 straipsnio 4 dalį,

— pripažinti, kad 1998 m. gruodžio 28 d. ir vėliau nesiėmusi priemonių, jog specialioje saugomoje teritorijoje „Valloni e steppe pedegarganiche“ būtų išvengta natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, o taip pat rūšių, kurioms buvo įsteigta teritorija, trikdymo, Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 92/43/EEB (buveinių direktyva) 6 straipsnio 2 dalį,

— priteisti iš Italijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.